

כך, למשל, הדראמטיזציה תהיה ברזן בולטת ב' ניגוד שבין אהרן שמבלה את לילותיו בחברת נשים שונות במודרניים שונים לבין אמינה רעייתו המב' לה את 25 השנים בביתם מבלי לצאח סמנו אלא לעיתים נדירות לנשיות לאמה. נמינה היחיד לחרוג — ולו לביקור אחד שנת — נערץ — בשעת היעדרות בעלה איננו רק אחד משיאי הרוכן אלא חושף, בין היתר, את תלויה הפאסימית והמגוחכת של האשה הערבית בבצל ה-סאור" ה-התביב. הוא הדין ביחסים שבין האב לשתי בנותיו, שאת הצעירה שבתם הוא משיא.

אולם, דומני שיותר משלפנינו רומן על מצבי הקינה של האשה הערבית לפנינו רומן המתאר, טנקדות כבס שונות, גברים בני משפחה אתת השונים בדרום ובמסוליותם. בעיקר מתפקד המספר בתיאור התנהגות והגובה של האב עצמו שהיו עוברים עליו כן הבית, התנוה, הכילויים הליליים והפולחן הדתי לסוגיו. השוני בין התנהגותו הסבי כותית והרגונית בין בני משפחתו לבין הביבות מהין לביתו הוא מהפרכיים היוצרים דמות ש" אינה דתימדיית, למעשה, אפשר לראות את תי אור קורותיה של שלושה בניו כמקיימים זיקה טקפילה — לעתים אירונית ולעתים טראגית — לקורותיו של אביהם. יאסין הלך למראית עין בדרך אביו, שונה ממנו בעיסוקו והן בגורלו כממה בהיותו יש בגורלו מעין קריקטורה של אביו המכובד בעיני סביבתו. כך, למשל, נטינו לאונס המסרתת" מצריר גיהון וכאב כאזה. דפוח מעיירי נה, אך לא מספיק מורכבת בשיחוריה. הוא תמי שלבד לימודיו, התאהבותו האסורה וכר מצטרף למחלתר האלומית ומוצא את פוחו בהסגנה אסורת נגד הבריטים, מה שנראה כשיאו הדרמטי של רומן. אף דמותו של כמאל, בן הוקונים, שמצ' טימן בדמינו הפרוע ובקשריו עם האם מבטיחה דמות מעניינת, שכפי שמבטיח לנו ששון סומך ב" אחרית דבר" וזכה לאיפיונים נוספים בהמשך הסריי לגייה ומקנה לה אפי' של "סיפור התברות" ורר. מן עיצובי."

מדמים אלו, כמו גם מהאחרית הדבר המצי ניינת של פרום' סומך החותמת את היצירה, עלול להתקבל הרשם כי לפנינו דומן ללא מנום, אולם, הן ביצירה עצמה והן בתרגום נובל להצביע על מיגבלות רבות. לעיתים קשה לי להפריד בין החרג גום לבין המקור. ובלל זאת דומה שאפשר לקרוא סיניות שונות כמלאכותיות בעימותים הסכימטיים העולים בהן ובסמיליותן. כונאת היא, למשל, הסצי נה שבה הפמי שוחת עם אמו החורגת לפני מותה ובלבל מלכת יאסין לאמו, גורשת אביו, לעיתים גודים בדרך חוקה מאופצת ושמרנית למדי בניסוחיה ושקופה בהקבלותיה. כך, למשל, בין התיאורים, הדימויים, והדיאלוגים נמצא הרבה בטיימס ספרו תיים פרוממים כלשהו. לעיתים זה פועל לסובה, אבל לעיתים ניסוחים כמו הפציע חיוך על פניו, לאט את דבריו", מה השיאך לצוח" נראים מלאכותיים, מצחצחים, נמצים ולא מהרשים דבר בתחביר המיוחד וכידי."

אפשר להרחיב את הדיבור גם על חלק מבחירויו תיו של המתרגם למקבילות עבריות לעיתים ערי כיים, ואולם, מה כל אלו לעומת פעילות הרומן והתרגום? זמן רב לאחר שמסיימים לקרוא בו נשד פרות בחרון, במיוחד, הסיניות הקטנות שבו, נטולות האידיאליזציה והצדיות לכאורה, הקיטוים רים של הבנות, דמינו של כמאל, השעשועים הרגילים והחריגים של האב אהמד, ובני ביתו, קשיי התקשורת של הדמויות השונות המורחות כל אתת לעומת שלו. וכל זה ללא שמץ ולגרייזציה בעדי דת אירונית והתבט שלעיתים נרמזת בהערות ספוי דות שבשולי התרגום ומותרה סקרנות להמשך ה" טרילוגיה הקהירית.

דמויות שונות אלא מפתיע כמקומן במסגרת של זמן היסטורי שלעיתים זרות לו יוצרת מימד אידר" ני (למשל דבר' האשה אמנה לכמאל בנג' על רגדי נה שהמלכה ויקטוריה תשלוט במצרים).

באמצעות לתכניות המלודרמטיות המיועדות לי כמות התברתית ובאמצעות איפיונים ראליסטיים הי קוראים לדברים בשם זהה מאשר רומנים עליהם מתגלים החיים התוססים שמתחת לפני השטח בבית ומחוצה לו. מתחוור תורג מרומן ביוגרפי קומי לא רק בשל נטייתו להימנע הן מייפוי גוסטאלגי של העבר והן מהתבוננות בו טנקדות כבס אסיריות, אלא בכך שהמרטים הטעונים הרבים יוצרים מעין קומדיה אנטיית שיש נה כדי להאיר את העולם של אתמול". אף לא אחת מן הדמויות איננה מאר פינת בקריקטורה חרמית ואפילו כשהדמות עצמה מלחיכה התייחסות קומית (כמו איס חמי המסרתת), עולה ממנה גם רובד אנושי. כך, למשל, נטינו של מהמי לאונס אותה חרף את מצוקתו ואת הקטיים החברתיים שהביאה במציאות דאו על נשים וגברים שונים. אם נתאמץ נגלה בו גם מדי כעויות אחרות שפסחותו יוצרת לעיתים עוצמה דר כטיית החריפת פנים בסתרות בלבני הדמויות השני נות על והתן.

יותר מזה: העובדה שבהתרחשויות הדרמטיות — האישי והחברתי, הטכניפוטנאלי והקומי, משמשים בערבוביה, הורמת להקלת כובד הקריאה. כך, למשל, בניסוחיו של המספר יש במיכסם המרר צלול ר' מדויק המעצב את הניגודים הדרמטיים ומקרב את הקורא אליהם למשל, בהגדרו את הבת הבכורה, שאינה מצליחה כאחותה, הוא לקשרה לאביה במגלה: "...וישנה טאיפה את העיניים הקטנות הנאות, וי כאכה את הרוחם האירי את כן דמות קטנה עמנו, אולם לא פטירה שיתו להתקבל טמנה להחות על העול שעשה לה האב בהוריש לה הופם כיתה ש" הים את פניו והעניק לו הדרת כבוד רכה האילו רייטינו על פניה של הנערה היה הצור בתכלית" (ע"ב 26).

אמנם, קצת קשה להכתיש לכך שהתמורות שצברו על בני קהיר בימים ההם לא היו פעולם ועדיין אינם מראש מעיניהם של קוראים קרנים כמיני, ואולם, יכולתו המורכבת של מחמת להעמיד בסדר נות רבות עולם אקוטי ואמין, מלודרמטי ודרמטי כאחד מאפשרת אפילו לקוראים הספקנים, לפצוא עניין בעולמה הנסתר של משפחת אל גיאה, עולם שלמראית עין מצוי בשליטתו הדומיננטית של האב-הכיעל-הסורר-הנאהב אהמד שבר אל גיאה, אך, בישא כחון (בחלק הראשון) מתקשה האב לכפות דעתו על סובכיו ולצנוד את התמורות הרבות למעשה. כבר בתחילת הרומן מדע הקורא לכך, כי מחפון בחר להביא, באמצעות מספר כל יודע, סגנה" המגוללת הרבה מעולמה הנסתר של משפחה ייחודית ואופיינית כנחה. לא משפחה פלאחים אריי סים ועניים מרזים, אלא דווקא. בית שופע כל טוב" של סוחר אמיר, דווקא העובדה שהבית איננו פתי לבט בעיות סוציאליות של פרנסה שעבירה את תשומת הלב אל האירועים שאחרי שעות העבודה של הגבר" במשפחה, אל הזוהרות והאירועים הדרי פטיים המתרחשים ב"25 שנים אחרי נשואיו של אהמד לאמינה הסבלנית והנעוה, המפורדת" בו פעם אחת בלבד וגם זאת בפעולה שאין בה כדי להטיל רוב כלשהו במסורותיה, מליותה וטוב לבנה.

חלק מהמתח הדרמטי החוזק שברומן מקירו בכך שהמספר הכל יודע מתאר בפרוט מדות ומצור קות בספרים של השנים והגברים במשפחה ובכך שהמשפחה מתפצלת כביכול לשתי קבוצות חברי תיות שלכל אחת כמרכיבהו. יש אישי משלה. מצד אחד הנשים: האשה אמינה, בנותיה והמשרתת אוס' גוני, בנות המשפחה מעבירות את זמןן מסאורי חר מה לברית בבית. יציאתן ממנו אסורה והחריגה מהוראת האב נתפסת כחסא שסכנות ועשנים בצידי.

נגיב מחמוד

במיסורים שונים — ובנגדים — מבטיח ביירות, חריגה כהסיגרתו מהאפרווי ופתיחות לגלות איך יכפינו אהבותיו סהון לבית על כל אחד מבני משפחתו בבית. הכחה בין שני המיטורים כחיו פעוים: כרוכד החיפוני סומר אהמד אמונים לדת המוסלמית, טולט במשפחתו בזרע נטייה, מקפיד על תוסיות כסוחר כרבות"אמיד"חביב ומחרטב מ" הדור הישן. כרוכד הכסות והמצבנץ בגלוי באסניות השונות — הוא מרטה לעצמו לבלות לילותיו בחיק אהובות שונות, לנהות בעקבות פסחוריו הוטרות, הרקדניות, היין והסיחוח הבטלות על נשים וכיו" דעים, לשוב כבוסים לביתו בשעות הקטנות של הלילה ולבסא הרבה מהקפדיות האמינות שלו ב" יחסו לבניו. יתכן והמספר יכול היה לאפיון את האב טנקדות כבס נוספות ומורכבות יותר, אך גם כך עולה כיוד כקטעים רבים ליצור בן אדם משכנע, שאינו נוסל במלכדת הסטראוטיפיות הסאי טריות והמתחננות מיה ובמלכות התיאור הביורטי מזה, למרות העובדה שנוכר סוהו רומן בעל יסודות אוטוביוגרפיים בודרטי.

אמנם, קצת קשה להתודע אל סיפוס שתלטן כי אהמד זה ואל הסערות כנופלות על משפחתו ואולם קסמו האישי והאונטיות שיש במעשיו הצפויים וי קפפתעים אחד — סקרבים אותו לקוראים, ככלל, דומני כי מחפון איננו הולך בדרך הקלה של יצי רת הנהרות מיידיה עם כעסיהם וגינוניהם של האב אשתו, בניו ובנותיו. דווקא בשל כך מעשיהם הדבי ריהם — גם הקוסמיים שבהם — נראים כאנוטיים כל כך, כאמינים וכמעניינים, לאהובים כמעט כבני משפחה רגוליים. מחפה פגלה דמויות צדיות ש" נות כבני אדם, שחיהים הפרטיים עמוסי התנגשויות שאפשר להגדירן באופנים שונים. למשל: אהבה חסופה מול סככות האב, ההתמקדות בהנאות העולם מול ההסכנות העצמית בשירות האמה נגד המס' סר הור, גיטאים גדולים אלו ואחרים יכלו לקבל כחוסם רומנים נוספים ואילו כאן הם מעוצבים על פי רוב בחסכנות וללא בוטבטיות. למרות מרחק הרב המבדיל בין המציאות כבטרים כשהיה מלחמת העולם הראשונה לבין ההווי כיום, נגלה כאן משורשי מצב זה וגינונים אנוטיים שלא פנה אקסואליותם, אין זה "רומן ביוסטורי" במובן המקובל, אך מחפון נטייה כחון בויאנר זה מסתייע בחלק ממאפייניו כדי ליצור אוירה אמינה שחיהיה רלוואנט לקרי אה כאחר. בהתנגשויות השונות הוא לא רק מדובב

בין כסופים אישיים וחברתיים נספחים לבין המצי אזה והדביקות בגורמות חברתיות שונות וכר הכר, יתר ככר ראי להדיגו. כי מחפה נמנע מלהתרכ על העבר כתייסיפות כעורסלה ומתהנהגת. הוא תר לש פתוכו שמונים יוצאי זרמן הסעונים הדידה ישירה לנש הדמויות המשתתפות בהן היא נאפי" שרת להכיר יחסים בין אדם וסביבתו. את העימותים המשפחתיים מייחד מיונז בין זלרת האינטימיות, הסתר וגילוי נאכנות ורפסים למיכוס עצמי, ומכאן: תיאורים המגלים הן את מאבקי הכוח על השומת לב ובכוס עצמי והן את ההתרסקות, הקידבה וההגנה כול כוחות כבחוק, הפתיחות וההתרסקות בולשות כחיי הוויכוחים ובמצבים הקיצוניים כאחד, ואילו המרחק וקטיי התקשורת סקרן הן בעולם הייחודי, האופייני והלכותר של כל אחד מבני המס' פוה והן כתולדה מסרותו המאיימת והמטונת של האב הסטראיכלי והדומיננטי. שיחזור קורות בני המשפחה: אהמד, אמינה, יאסין, פואד, כמאל, הדינז, עאישה וסובכיהן במצטלים במאורעות חבי רתים טעוני חומר נסץ דרמטי — ובעיקר הסיניות של העיטות עם החילויים האנגליים — מקנה לרומן המקסימוס לואסי ותיעודי. ואילו הישוף האפי המגוחך והגשכ על רבים מהעיטותים האישיים כסייט לרומן לחרוג סומנו ומוכסו.

אמנם, כדי להיווכח כי המצרים הם בני אדם שאנוטיים וייצריים אינם פחותים משלנו ושל אנוחינו אין זה חיוני לגמוע התרחשויות כעוצמות למדי ולעיתים יותר מדי, אולם, ספק אם באמצעות סרטים תיעודיים, ריפורטזות וכרוניקות יבשות היה אפשר לקלוט הרבה מהנסלות של הדמויות הכרכי זיות וסובכיהן וסביבתן כשם שאפשר לחוש זאת ברומן דרמטי, ב"17 הסיניות שבו, שהאחת רודת את חברתה כפעברים שוטפים אם גם לעמים מלאי כותיים ומעוגלים למדי, נחשף במיוחד המרחק בין הרובד החיפוני והרציונאלי שבו פועל הגיבור המרי כדי לבין הרובד הנסתר התרמדוע והרגישי של חייו.

לא פחות משמעותיות ההתנגשויות בין הדמויות התשובות האחרות, שכל אחת מהן נעשית על מה ציפוי להיות סוגרר כחריגה מהתנהגות ההולמת את המסורת הדוית. המרחק האירוני שבין המחבר לבין דמויותיו, שיחזור טעיות אנוטיות מדומות כפשויות ותיאר, חיהים הכפולים" של הדמויות ה" רכיות גרמנים הנאה. יותר נסך: בניגוד ל" סאגות" מייצגות רבות לפנינו רומן שיש בו הרב בה סיסקאות המקלות על כחה הקוראים וכאסטרות להם לתדור כיד לערן של הדמויות. לשפחתנו אלו איננו דמויות שאפשר למצותן כתויות ש" טוב" או "רע", מוגבל" (סרימטייבי בלעז) ו" כסותר. המספר הכל יודע טורח להגדירן ולמקמן במצבים החושפים צדדים שונים בהתנהגות האנר שית. מה שעשיר להביא מקברים לבסר כי שום דבר אנושי אינו זר למחפון ולדמויותיו. התיאורים האדר שים הם. אמנם, סרימטייבי למדי וחסרים העמקה מספקת ונועות יותר. עם זאת הנטייה להימנע מ" וולגאריזציה, להכביר דברים כרומנו ובמרוקס מדי אירה כקיים לרמיו ומעצימה את המתח שבין שמרי נות מפתיות לבין פריקחה במתרינות של האם והכנים. מתרינות שכיום נראית כנאיבית, חנוקה" רעויות לעורר גענועים סמויים בקרב גברים מודרניי" ניים שונים.

בעקבות "סאגות" חברתיות מוכרות, וכמיוחד, בית בודגבורקי" של גוטמאס טאן, עגוללת, סאגת" זאת יותר בסביבות חברתיות כתולדה מאפי וגורל יותר מאשר שיחזור שחאתי.

מחפון מאיר חופעות שונות כחוק אורירי ניה בלתי מתנשאת שאינה מחסה ולכן אמינה הסצנות השונות נדרשות עימותים מילוליים ותגרי עתיים שקל להפתיון. דווקא תגישה ואפית הרחבה מחשישה אוירה הלכי רוח של דמויות שונות באבי צעים שטיים, אפשר למנותו אחד לאחד: התוריים שונים לעבר, דיבור כמיו, איפיונים שיריים ועקיים, טרנספורמציה בין נוסים עירניים לדמויות. מתו

לספרות, אפנות ועין

המצרים כבני אדם

מאת ירון גילן

נגיב מחפון, בית בקהיר; מערבית סמו מופאד; אחרית דבר: שישון סומך; ספי-דית פועלים" 1981; 379 ע"י.

הטרילוגיה הקהירית של מחפון עוררה מהופעתה ב-1956 הדים שהרגו מגבולות ארץ הנילוס, רי" מנסיקאגים רדומי סמלים ומשכעויות גילו למתע יצירה מוסרית ונועת ללב ומשעשעת", שבלגדיה מן הנמנע להכיר את הספרות הערבית החדשה מאתן יצירות ריאליסטיות הבצליחות לשקף תכור נה מהווה בקאהיר בין שתי מלחמות העולם באפי ציות משפחה סמיוותיה — וכראשן אהמד שבר אל גיאה — הטכו לשם דבר.

במקור כינה מחפון את חלקה הראשון של הסריי לוגיה כ"איילקצרוני, ע"ש רחוב שבו ניצב הבית רחב המדיות של הארון אהמד ומשפחתו, שינוי שם סוגרר וטיון זה ל"בית בקהיר" מספק תחושה למבקרי הקשר בין התרגום למקור. ואולם, קוראים יומרגיים פחות, שהערבית הספרותית זדה להם, יתקשו לדקדק בטענות ולהסתיר את שמחתם על ההווימנות להכיר את גיבורי ב"איילקצרוני כשהם גושמים ומדברים עברית אורינטאלית לפהדרין. עובדה זאת נוקפת בראש ובראשונה לכפי כינאל ולמפעל התרגומי מופת. ואולם, הנוכל להתעלם מהקשר זה מתרומתם של מלומדים מוקירי כחפון וממציאי יצירותיו? אחד מהם, ששון סומך כיה דע" והוסיף ליצירה "אחרית דבר" המרחיבה את דע" תנו. כך, למשל, כוכר הפרופסור התליאביני כי בשנת 1969 פורטמו בשפתנו ארביעה, מסמרי מחפון: "סימטה בקהיר", הנגב והכלביה, אהבה וגש" (הקבצנ"). אפשר להוסיף על כך, כי ספק אם ספרים שונים אלו, ובמיוחד הסיפורים המודרניים, הסוריאיי ליסטיים, הבהירו את החוור הצעיר של מספר גול" שהודבק למחפון. דבר זה ערשה הסאגה" שלפנינו ענין מיוחד עשוי למצוא מי שישווה איהי דה זאת לא רק ל"סאגות" אירומאיות אלא גם ליציר דות בספרות העברית החדשה.

למרות מנבלותיה מצליחה ה"סאגה הקהירית" לש" לול את הנחת רבים וטובים על נהיותו הסיפורת הערבית, אותה סיפורת שהוגדרה: אפינונית-פרי מיטיבית-ליבאנוטית-אכזוטית ותארים מתנשאים אחרים, ומכאן, שנוכל להתברך על שיצירתו הסר לידית והמנובת של מחפון החלה לרקום חיים ב" תרגום שוטף ומהוקצע המגשר בינינו לבין דמויות חורות לא רק לנו אלא גם לסובכיהן ולעיתים גם לעצמן, החקרבותנו אליהן מושפעת בין היתר מגור-מים ויצוניים החל באווירת החדשה היידידותית" שנוצרה וחיפנו למצרים וכלה בעובדה שהיצירה אינה עוסקת ביחסי יהודים וערבים, אולם, דמויותיה

למרות מנבלותיה מצליחה ה"סאגה הקהירית" לש" לול את הנחת רבים וטובים על נהיותו הסיפורת הערבית, אותה סיפורת שהוגדרה: אפינונית-פרי מיטיבית-ליבאנוטית-אכזוטית ותארים מתנשאים אחרים, ומכאן, שנוכל להתברך על שיצירתו הסר לידית והמנובת של מחפון החלה לרקום חיים ב" תרגום שוטף ומהוקצע המגשר בינינו לבין דמויות חורות לא רק לנו אלא גם לסובכיהן ולעיתים גם לעצמן, החקרבותנו אליהן מושפעת בין היתר מגור-מים ויצוניים החל באווירת החדשה היידידותית" שנוצרה וחיפנו למצרים וכלה בעובדה שהיצירה אינה עוסקת ביחסי יהודים וערבים, אולם, דמויותיה